
R. Várkonyi Ágnes

IN MEMORIAM
WABROSCH GÉZA PROFESSZOR
1929 – 2000

Az Erdélyi Múzeum Egyesület támogatására létesített gróf Mikó Imre Alapítvány legutóbbi tanácskozásán a gyász ült és a fájó hiány. Wabrosch Géza orvos professzor, kuratóriumunk tagja 2000. november 25-én befejezte földi pályáját.

Megtisztelően engem kértek társaim, hogy búcsúzóít írjak. Úgy érzem, lehetetlen. Mert a gyermekkor időtlen korától ismerem és gyermekkorunk nem szokott meghalni. Mert könnyű volt Antigonénak, még nem koptak el, nem devalválódtak a szavak. Mert századunk, amellyel együtt élt és amellyel távozott, sok mással együtt, elvette tőlünk a jogot az elmúlás igaz, ünnepi világformáló méltóságának kifejezésére. Mert Wabrosch Géza személyisége, kultúráltsága széttöri a műfaj szabályait, mert ismerem a mozdulatát, ahogy elhárított minden nagy kijelentést, minden formalitást, ahogy viselte a medicina mindentudásának és fegyelmének páncélzatát, még az utolsó hetekben, a „*mint a forró csontok a mághán*” napjaiban is. Tisztelettel kell megállnunk ezen a küszöbön. Marad, nehéz lélekkel, az emlékezet.

Az elmúlás átrendezi az idő dimenzióit, legyőzi a határokat. 1989. december végén az erdélyi lázas hírek között rövid tudósítás jött, az ott élő neves történész válságos állapotban van, operálni kellene, de Romániában nincs gyógyszer és hiányzanak a megfelelő műszerek. Telefon hajnali hétkor, és délben már önkéntes segítők szállították át a határon küldeményeit, s amatőr rádiósok sugározták a főorvos úr üzenetét, hogy a beteget készen várja az osztály. Az az ember volt ő, aki azonnal átlátta mindig elméletileg és gyakorlatilag is, mikor, mi lehet, mit kell tennie. De sok más is volt. Akkoriban a Szent János kórház urológiai osztályán hirtelenül izgalmas erdélyi központ keletkezett körülötte. 1990 januárjának kódos késő délutánjain jó néhány történész, néprajzos, régész látogatta a lábadozó betegeket, ide tértek be először az odaátról jövők, végeérhetetlen váltólázás diskurzusok folytak arról, hogy mi történt, mi az esély, s az ő akkori józan diagnózisait azóta ridegen igazolta az idő.

Gyógyító munkásságának terrénumait mi történészek nem tekinthetjük át. Biztos nyugalomból mindig is érzékelhettük szakmai felkészültségének magas színvonalát, s kollegái elismeréseiből felmérhetjük a fegyelmezett szenvedéllyel üzőtt hivatás, a nagy volumenű életpálya roppant dimenzióit.

Az orvostudomány és az orvos-társadalom a magyar és az európai urológia kiemelkedő, nagyszabású személyiségét gyászolja. Munkatársai, tanítványai, kollégái a Szent János kórház urológiai osztályával több, mint négy évtizeden át összeforrott,

---

elhivatott egyéniségtől kellett hogy elbúcsúzzanak, aki ezt a tömegesen látogatott osztályt, mint vezető főorvosa az ország első gyógyintézményei színvonalára emelte. Amint tanítványa és utódja búcsúszavaiban kiemelte, az országban elsőként vezetett be szakterületén új gyógyítási eljárásokat, mint például a lézersebészet, az „extracorporális lökeshullámú kőzúzás”, – de hogyan is követhetnénk a gyógyítás tudományának ma már szédületes fejlődésében, kandidátusi disszertációjától a különböző területeket felölelő szakmunkái lapjain, s a nemzetközi konferenciákon. Nem vehetjük számba az erdélyi magyar orvoslás és az orvostudomány fejlesztését célzó közreműködését, szakmai tanácsait, segítő tetteit, nemzetközi elismerésének tanúsítványait a különböző orvostudományi társaságokban és a hazai díjakat, 1997-ben több évtizedes munkásságát a Batthyány-Strattmann díj ismerte el.

Betegei sokaságát határainkon innen és túlról sem mérhetjük fel, de tudjuk, hogy a legtöbbet adta, amit orvos adhatott, hitet, bizalmat, bátorságot, és velük együtt szállt harcba a bánattal is. Azt viszont ismerjük, hogy milyen érték ebben az országban a tudományos iskola, mert generációk építkezéséből jön létre, és itt nevelődik a jövő.

Mester dőlt ki, különleges tehetség, aki képes volt rá, hogy a magyar urológiában iskolát teremtő Noszkay Aurél szellemét megőrizve, örökségét az új kihívásoknak megfelelően fejlessze tovább, a legjobb nemzetközi színvonalon teljesítse ki, és amikor avatatlan kezek megsemmisítéssel fenyegették, sikerrel küzdött meg érte, s mentette át. Megadatott néki az analitikus és szintetizáló tudást egyesítő készség, ez a világ más tájain oly nagyon megbecsült, mert ritka tulajdonság és a közösségteremtő képesség.

Szobájában századok, vélemények, tudományágak randevúztak szüntelen. A falakon Hippokratés, Apáczai Csere János, másolat lapon a British Museum híres Sloane-gyűjteményének kódexéből az előd, az urétert metsző 12. századi medikus, névtelenül, mint Babits Mihály Psychoanalysis Christiana versében a gótikus szobor faragója, és Bartók kékszakállú hercege egy operai kosztümtervrajzon, az ablak mellett pedig az atyai mester, odébb az utód munkatársaival a kórházkert fái alatt.

Összefutottak nála ismert költők, írók, szociológusok, orvosok művésznők és miniszterek, kicserélődtek vélemények, amelyek különben nem találkoztak volna soha, s itt a második emeleti sarokszobájában, ahol a fél város benézett az ablakon, a professzor úr varázslatos szalont vitt, évtizedeken át, beszélgetett nála a széthulló világ. Erdély és Magyarország, a grófnő és a mérnök, Marosvásárhely és az acélgár Tarjánból. Gyakran magunkra kellett, hogy hagyjon, s amikor órák múlva a műtőből vagy a vizsgálóból visszatért, válaszai olyasféle folyamatos jelenlétet érzekeltettek, amely annakidején a humanisták sajátja volt, akik a Respublika Christiana egységét elvesztő Európában gondolataikkal hidalták át a távolságokat és hordozták az értelmiségi pálya elviselhetetlen terheit.

Úgy vélem, hogy sokoldalúsága, nyitottsága, a természettudományok és a humántudományok egységét átfogó szemlélet, amelyről ma úgy esik sok szó, hogy a

---

XXI. század jellegzetessége lesz, családi öröksége volt, pedagógus édesanyja, s főleg a nagyapa hagyatéka. A nagyapa, az acélgár főmérnöke, Wabrosch Béla (1858–1946) emlékét újságcikk és a régi antik óra idézte az unoka otthon-meleget sugárzó kórházi lakosztályában.

Gyermekkorának színtere, Salgótarján, a Mátra északi völgyében nyújtózó, kamaszkorú határ menti kisváros, szűk utcákba bekönyöklő hegyeivel, fenyvesekkel koszorúzva, sokféleségével adhatott útravalót, a gyárak, a bányatelepek, a vármegeye, a beköltöző palóc vidék, a változatos lakosság, a négy vallás hívei, a különleges személyiségek formálták itt a jövő generációt, és mint Erdélyben is, szétválaszthatatlan egységben fonódott itt össze természet és történelem.

Egyetemi éveit a porig bombázott Budapesten kezdte. Túlélte világháború, kifosztott ország nemzedékének meghatározó létélménye volt és értékrendet jelző útelágazás: igazság, erkölcs, kötelességtudat, szakadatlan jobbító igyekezet, s a mégis, és ismét, és mindennek ellenére a megújulásokba vetett remény.

Eletének táguló körei München, Stuttgart, Párizs, Bécs, Mainz, Kolozsvár, Hamburg... Tudjuk, nagyon szeretett utazni és bejárta a világot. Kereste a legújabb kutatások tapasztalatait, a legkorszerűbb megoldásokat, a hazahozható értékeket.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület alapító tagja volt, és 1992. szeptember 23-án, Budapesten a Püski Könyvesházban mint az Egyesület Orvostudományi és Gyógyszerészeti Szakosztályának tagja ő mutatta be az erdélyi orvosok generációinak szakmai fórumául szolgáló újra megjelenő Orvostudományi Értesítőt: *„Nem tartom magam erre méltónak, mégis elvállaltam, mert kötelez erre a hosszú évek barátsága, amely az erdélyi magyar írókhoz, tudósokhoz, orvosokhoz köt. Ez a barátság egyrészt fehérszék mellett, nagy együttérzéssel beszélgetve, másrészt munkában, a műtőasztal mellett született és vált tartóssá.”* Az orvoslás az anyanyelvi műveltség része címmel elmondott gondolatai semmit nem vesztek időszerűségükből. *„Az 1876-ban alapított és 1948 óta hallgatásra ítélt folyóiratnak ma nemcsak művelődéstörténeti és szakmai jelentősége van, hanem a magyarság megmaradásának sorskérdésében is nagy szerepet játszik... Réálisan kell értékelnünk ennek jelentőségét. Nem kevés nehézség leküzdése maradt meg mai feladatul. Évszázados tapasztalatok alapján ebben a nehéz helyzetben is történelmi példáinkhoz, elődeink bölcsességéhez kell fordulnunk, akik a tudás, a műveltség és kultúra elsajátításának fegyverével védték meg, mentették át a magyarságot és tették elismertté világszerte a magyar nevet. Úgy gondolom, ezt kell nekünk is folytatni, tudatosan segíteni, támogatni az erdélyi magyar orvoslást, az orvostudomány fejlesztését.”*

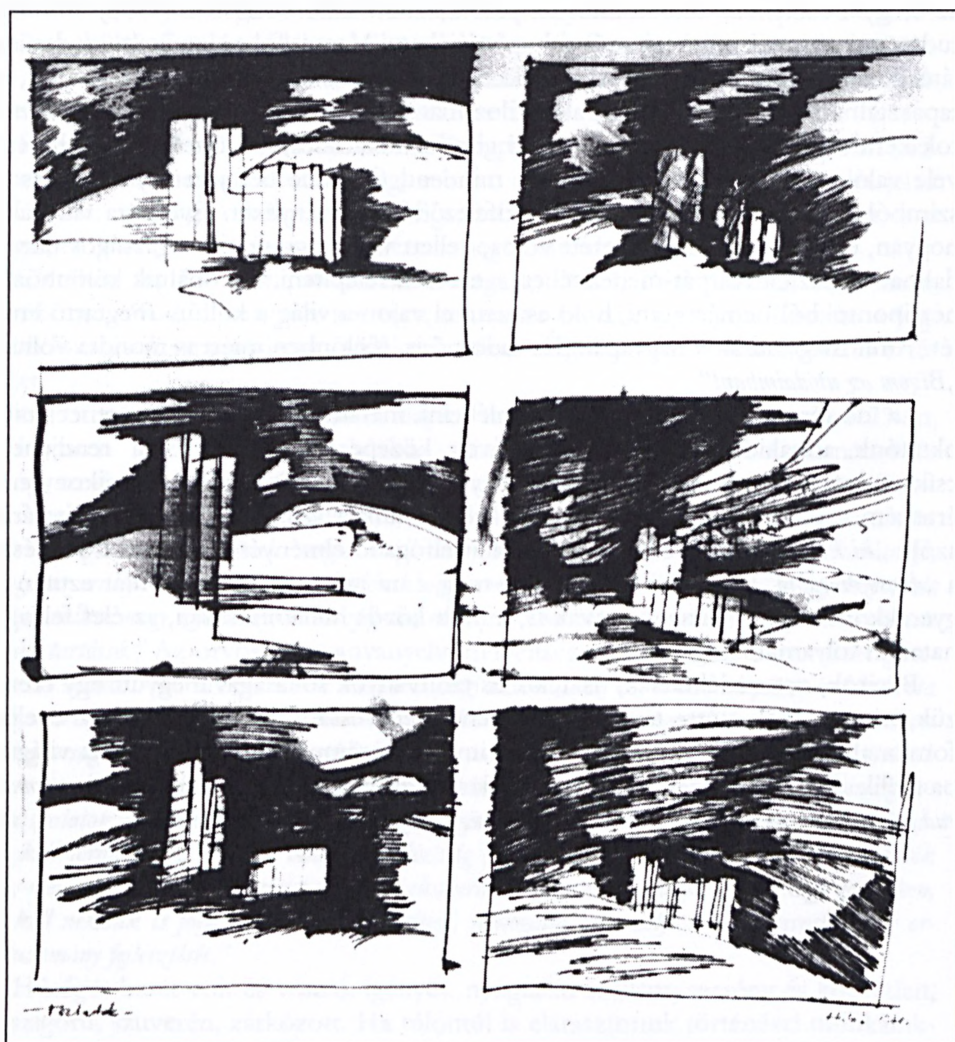
Hűséges barát volt és vonzó, igényes, nyugtalan szellem, szerény és közvetlen, de szigorú, szuverén, zárkózott. Ha túlon túl is elárasztottuk történelmi munkáinkkal, ezt csak az ő meglepően eleven és értő érdeklődése okozta. Merenghetünk, mikor jutott ideje rá, hogy áttekintse az Erdély története három kötetét, Mikes leveleit, az Őrszavakat, hogy friss érdeklődéssel lapozzon bele a Kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei súlyos köteteibe és türelme, hogy kövesse Zrínyiről a bonyolult szövegkritikai fejtegetést az Elvesztett időben.

Már a nyolcvanas évek második felében ismerte a történeti ökológia lényegét, amikor idehaza nagyon kevesen értették, miről van szó. Korán, bizonyos, hogy az elsők között használta az „életminőség” fogalmát és szorgalmazta az élő szervezet harmóniájának megőrzése érdekében az ökobiotikus szemléletváltást. Nem találkoztam még tömörebb és a lényegét jobban megragadó megfogalmazással az orvoslás hatékonyságának összevetőiről a különböző történeti korszakokban, mint az ő egyik cikkében: Ökobiotikus tényezők javítása az orvoslásban (1998). Mindig tudta, mi történik egykori szűkebb pátriájában. Magas fokon művelte a derűs, játékos társalgás művészetét. Közel álló barátai ismerték széleskörű érdeklődését, s tapasztalhatták tájékozottságát, akár filozófiai kérdések, vagy új irodalmi irányzatok kerültek szóba. A fogalom eredeti gondolatokat kicserélő értelmében lehetett vele valóban megbeszélni úgyszólván mindent, Cézanne befejezetlen képeit és a szimbólumok asszociációs világában kifejeződő létélményeket. Évek óta vitattuk, hogyan, és milyen utakon lehetett volna, kellett volna egy szép és igazságos társadalmat idehaza a Kárpát-medencében szervesen felépíteni, s próbáltuk különböző nézőpontokból beméretezni, hol vesztette el vajon a világ a kultúra megtartó erejét. Amit még tudtak a nagyapák. És tudott ő is. Különbön miért is mondta volna: *„Bizom az utódaimban!”*

Az idő fénytörésében a teaurált emlékeink metamorfózisa zajlik. Ferences hitoktatónk annakidején a harmincas évek közepe táján, folytatván rendjének csíksomlyói színjátszó hagyományait, együtt szerepeltetett minket, s amikor nem értettem a rendező intését, hogy el kell hagynunk a színpadot, ő szigorúan rám szólt: *„ki kell táncolni.”* Létünk véges voltát elfogadó élményét a középkori művész a *„danse macubré”* képzetével fogalmazta meg, s mi mást mondhatnak már ezután a gyerekkor mélyéről hangzó szavak is, a múlt közös hullámhosszán, az élet felfoghatatlan folyamatosságában.

Barátok, nemzedéktársak, tisztelők és tanítványok sokaságával együtt úgy érezzük, hogy időnek előtte távozott. Megrendülten vesszük tudomásul, hogy a telefonvonal végéről nem szól vissza, ajtaja immár a számunkra terra incognita világába nyílik. Addig is – Szent Pál apostolnak a korinthusiakhoz írt leveléből – *„megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.”*

Hibó Tamás: Vázlatok, 1971